

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНАЛІСТИКИ

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ ТА ГЕОПОЛІТИКА
УКРАЇНИ

Компонента освітньої програми – обов'язкова (5 кредитів)

Освітньо-професійна програма	Регіональний розвиток і просторове планування
Спеціальність	106 Географія
Галузь знань	10 Природничі науки
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Мова навчання	українська
Профайл викладача (-ів)	Косташук В.І., к. г. н., доцент кафедри географії України та регіоналістики http://www.socgeo.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[1761][caf_pers_id]=1266&commands[1761]=item
Контактний тел.	+38953105124
E-mail:	v.kostaschuk@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=5708
Консультації	згідно графіка консультацій викладачів кафедри

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс політичної географії світу покликаний сформувати у свідомості студентів наукові уявлення про просторову організацію політичного життя суспільства і територіальне співвідношення політичних сил на різних ієрархічних рівнях. Знання з політичної географії світу сприяють розвитку світогляду майбутніх кваліфікованих фахівців з міжнародних відносин.

Зміст навчальної дисципліни охоплює широке коло питань, серед яких найважливішими є: об'єкт, предмет і методи політичної географії, сутність геополітики; історія розвитку політико-географічних та геополітичних ідей, головні сучасні концепції; етапи формування та сучасний стан політичної картисвіту; політична географія Світового океану; політико-географічне положення держави, її територія та кордони; форми правління та державного устрою країн світу, їх адміністративно-територіальний поділ; основні положення електоральної географії та її особливості в країнах світу; географія військово- політичних конфліктів в окремих регіонах світу. Окремим завданням є вивчення сучасного політико-

географічного положення України, особливостей політико-географічної ситуації в державі та її регіонах, головних геополітичних та політико-географічних концепцій розвитку України.

Мета навчальної дисципліни:

Сформувати у студентів систематизовані знання і розуміння: 1) формування політичного устрою країн світу та України та його впливу на перебіг внутрішніх та зовнішніх суспільних процесів; 2) особливостей геополітичних міждержавних відносин в сучасному світі та місце в них України; 3) територіального розподілу політичних інституцій (організацій, партій, систем управління тощо); 4) історичних та сучасних тенденцій в формування електоральної думки населення України; 5) сучасних політичних проблем та можливих шляхів їх подолання.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1	
СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА СУТНІСТЬ ПОЛІТИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ	
Тема 1.	Вступ до курсу «Політична географія та геополітика України». Історія розвитку політичної думки в Україні
Тема 2.	Українська державність, державна територія, кордони
Тема 3.	Державно-територіальний устрій України
Тема 4.	Децентралізація, та її роль в розвитку регіонів України
Тема 5.	Політико- географічні функції етнокультурних взаємин в Україні
Тема 6.	Географія політичних партій в Україні
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ОСОБЛИВОСТІ ГЕОПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	
Тема 7.	Предметна область геополітики.
Тема 8.	Розвиток геополітичної думки в Україні
Тема 9.	Глобальний політичний простір та місце України в ньому
Тема 10.	Геополітичні інтереси та геополітика України.
Тема 11.	Діяльність України в міжнародних організаціях
Тема 12.	Геополітична діяльність України: оптимізація зв'язків. Глобальні проблеми

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються інноваційні освітні технології: інформаційно-комунікаційні, технології студентоцентрованого навчання; традиційні та інтерактивні форми і методи навчання, серед яких: словесні методи - лекція, бесіда, пояснення, дискусія, інструктаж; практичні методи; наочні методи - демонстрація відео, презентації; методи стимулювання пізнавального інтересу - ситуаційні завдання, виконання проєктів; самостійна робота над індивідуальним завданням.

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Основними формами поточного контролю є **усний контроль** (індивідуальне та фронтальне опитування, захист практичних робіт, захист проєктів, презентації результатів виконаних завдань та досліджень); **письмовий контроль** (модульні контрольні роботи, практичні роботи, ситуаційні завдання, кейси); **тестування**.

Формою підсумкового контролю – є **екзамен**.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Критерієм успішного оцінювання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів (балів) за кожним запланованим результатом навчання.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Освітня діяльність (викладача і студента) під час вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на принципах співробітництва та академічної доброчесності. Очікується, що роботи студентів будуть оригінальними дослідженнями чи міркуваннями й об'єктивно оцінені викладачем (або інше ваше бачення). Основою для дотримання принципів академічної доброчесності в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича є Закони України а також «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»; «Правила академічної доброчесності Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»; «Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича». Детальніше із зазначеними нормативно-правовими документами можна ознайомитись за посиланням: <https://www.chnu.edu.ua/universityet/vazhlyvo/akademichna-dobrochesnist/>

Студенти несуть особисту відповідальність за випадки їхнього порушення, враховуючи плагіат, списування, підказування тощо. У разі виявлення академічної недоброчесності вперше бали, зараховані студентіві/ці за виконане завдання, скасовуються. Повторна практика недоброчесності може призвести до анулювання всіх нарахованих за курс балів.

Рекомендована література Базова (основна)

1. Багрова І.В., Гетьман О.О., Власюк В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: Навч.пос. / За ред.. І.В. Багрової.- Київ: «Центр навчальної літератури», 2004.- 384с.
2. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна і соціальна географія світу: Посібник.- К.: Видавничий центр «Академія», 2003.- 688 с.
3. Василенко С.Д. Україна : Геополітичні виміри в загально-європейському процесі.-Одеса: ЧПРЕСІ НАНУ,2003-238 с.
4. Василевський О.А., Гончар М.М. Структура геополітичних інтересів України – К.: НІСД, 1995.- 99 с.
5. Врублевський В.К., Хорошовський В.І. Український шлях. Начерки: Геополітичне становище України та її національні інтереси.- К., 1997.- 426 с.
6. Вільні економічні зони : світовий досвід і українська практика : Навчальний посібник / за ред.. І.Ю. Сіваченка. – Київ: Центр Навчальної літератури, 2004.- 488 с.
7. 1. Геополітика: Підручник / А. І. Кудряченко, Ф. М. Рудич, В. О. Храмов. – К.: МАУП, 2004. – 296 с.
8. 2. Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія. Підручник. / А. Г. Гольцов – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
9. Дністрянський М.С. Політична географія України: навчальний посібник / М.С. Дністрянський.- Львів: ЛНУ ім.Івана Франка, 2014.- 384 с.
10. Дністрянський М.С. Геополітичні доктрини і підходи: критичний аналіз методології. – Львів: ЛНУ, 2003. – 111с.
11. Дністрянський М.С. Україна в політико – географічному вимірі. – Львів ЛНУ, 2000. – 310с.
12. Дністрянський М.С. Геополітика: Навчальний посібник / М.С. Дністрянський.-Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 436с.
13. Заячук М.Д., Чубрей О.С. Економічна та соціальна географія світу: Навч. Посібник / М.Д. Заячук, О.С. Чубрей. – Чернівці: ЧНУ, 2009.- 200с.
14. Політична географія і геополітика: Навч. Посібник / Б.П. Яценко, В.І. Стафійчук, Ю.С. Брайчевський та ін.; за ред. Б.П. Яценка. – К.: Либідь, 2007. – 255 с.
15. Політична система України: особливості становлення, тенденції розвитку. - К. : Парламентське видавництво, 2002.- 328 с.

16. Політична географія і геополітика : Навч. Посібник / Б.П. Яценко, В.І. Стадйчук, Ю.С. Брайчевський та ін.; за ред. Б.П.Яценка. – К.: Либідь, 2007. – 255 с.
17. Степан Рудницький Політична географія України / Упорядник П.Штойко – «Гердан Друк», 1998. – 280с.
18. Мальський М.З., Мацях М.М. Теорія міжнародних відносин – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. – 392 с.
19. Маркус Яхтенфукс, Беата Колер-Кох Європейська інтеграція. Актуальні світові дискусії. - Київ.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 396 с.
20. Трохимчук С.В. Політична географія світу: Навч. посіб. / С.В. Трохимчук, О.В. Федунь– 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 422 с.
21. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти / За ред. Ф. М. Рудича. — К.: МАУП, 2002. – 488 с.

Допоміжна

1. Арон Р. Мир і війна між націями. – К.: Юніверс, 2000. - 688 с.
2. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. – Львів: Лілея НВ, 2000.- 236 с.
3. Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство/ З.Бжезінський; [пер. з англ.]. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006. – 203 с.
4. Бобик В. М. Політологія для політика і громадянина. - Н.: МАУП, 2003. - 425 с.
5. Бруз В. С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів – К.: Либідь, 1995. – 111с.
6. Гантінгтон С. Протистояння цивілізації та зміна світового порядку / С.
7. Глобальні проблеми світу. Атлас. – К.: ДНВ «Картографія», 2009. – 144 с.
8. Глобальні зміни світу - 2025 : доповідь Національної розвідувальної ради США; [пер. з англ.] – Львів : Літопис, 2010. – 188с.
9. Дністрянський М. С. Етногеографія України: Навчальний посібник / Дністрянський М. С. – Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 232 с
10. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти : навч. пос. / М. Г. Капітоненко. – К. : Либідь, 2009. – 352 с.
11. Книш М.М. Політико-географічна глобалістика : навч. посібник / М. М. Книш, Л. І. Котик. - Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. - 484 с .
12. Ліпкан В. А. Основи терорології (синергетична теорія тероризму) / В. А. Ліпкан. – К. : КНТ, 2006. – 84 с.
13. Лісовський С. А. Основи сталого (збалансованого) економічного, соціального, екологічного розвитку : Монографія./ Інститут географії НАН України / Л.Г. Руденко (наук ред..) – Житомир : Полісся, 2007. – 108 с.
14. Макар Ю. І. Україна у міжнародних організаціях : навч. пос./ Ю. І. Макар. – К. : Професіонал, 2010. – 458с.
15. Маруняк Є. О. Глобалізація та її вплив на розвиток регіонів України – К.: Реферат, 2007. – 224 с.
16. Мезенцева Н. І., Мезенцев К. В. Науково-дослідний практикум з суспільної географії: Навчально-методичне видання. – К. : ДП «Прінт Сервіс», 2014 – 47 с.
17. Міжнародні організації : навч. пос. / За ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, З. І. Кутайні // . – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 344с.
18. Національні стратегії сталого розвитку. Впровадження стратегічних і скоординованих дій : виклики, підходи до інновації (на основі аналізу досвіду 19 країн). – Міжнародний інститут сталого розвитку, 2004 – 50с.

Інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України імені М.В. Птухи <http://www.idss.org.ua>

3. Організація Об'єднаних Націй (ООН) <http://www.un.org/en/index.html>
4. Офіційний сайт міністерства закордонних справ України <https://mfa.gov.ua/>
5. Представництво ООН в Україні <http://www.un.org.ua/ua/>
6. Програма ООН-жінки <http://www.unwomen.org/en>
7. Статистична комісія ООН <http://unstats.un.org/unsd/default.htm>
8. Європейська асоціація з вивчення населення <http://www.eaps.nl/>
9. Організація ООН з питань освіти, науки і культури <http://en.unesco.org/>
10. Міжнародна організація праці <http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>
11. Всесвітня організація з охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>
12. Представництво ВООЗ в Україні <http://www.euro.who.int/en/countries/ukraine>
13. Світовий банк <http://www.worldbank.org/>
14. Євростат <http://ec.europa.eu/eurostat>

Статистичні матеріали, звіти

1. Демографічний щорічник ООН <http://unstats.un.org/unsd/demo>
2. Звіт про світовий розвиток <http://www.hdr.undp.org/en>
3. Світова книга фактів <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/index.html>
4. Результати Першого Всеукраїнського перепису населення 2001 р.
5. <http://www.ukrcensus.gov>
6. Банк даних про населення України
http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp
7. Центральна виборча комісія України <https://www.cvk.gov.ua>

Детальна інформація щодо вивчення курсу «ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ ТА ГЕОПОЛІТИКА УКРАЇНИ» висвітлена у робочій програмі навчальної дисципліни (покликання на робочу програму навчальної дисципліни, що розміщена на сайті кафедри)

https://media.chnu.edu.ua/media/macjja0/rp-phtahpu-rehion-2025.pdf?_gl=1*1aixlg*_ga*MTE5OTYzOTE1Ny4xNjMxMTg3ODEx*_ga_Q6273NZQ6Z*_czE3NzQ5NDgzNjkkbzgzJGcxJHQxNzc0OTUzMjM2JGo1MSRSMCRoMA..